

ТАҚРИЗ

ба автореферати диссертатсияи Ҷумазода Умеда Рабимкул дар мавзуи «Технологияи педагогии ташаккули салоҳияти грамматикии омӯзгори ояндаи забони хориҷӣ дар асоси муоширати байнифарҳангӣ», ки барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 5.3 – Педагогика (5.3.10.9 – Назария ва технологияи таълими забонҳои хориҷӣ (забони англисӣ)) пешниҳод шудааст

Дар марҳилаи кунунии рушди ҷомеа, ки равандҳои ҷаҳонишавӣ, густариши муносибатҳои байналмилалӣ ва рушди технологияҳои иттилоотӣ коммуникатсионӣ босуръат идома доранд, масъалаи тақмили сифати оморасозии омӯзгорони забонҳои хориҷӣ аҳаммияти махсус касб намудааст. Сиёсати маорифи Ҷумҳурии Тоҷикистон низ ба баланд бардоштани сифати таълими забонҳои хориҷӣ ва мутобиқ намудани низоми оморасозии кадрҳо ба талаботи стандартҳои байналмилалӣ равона гардидааст. Аз ин рӯ, таҳқиқоти илмӣ, ки ба тақмили технологияҳои педагогии оморасозии омӯзгорони ояндаи забонҳои хориҷӣ нигаронида шудаанд, дорои аҳаммияти баланди назариявӣ ва амалӣ мебошанд.

Маҳз дар ҳамин замина мавзӯи таҳқиқоти диссертатсионии Ҷумазода Умеда Рабимкул, ки ба масъалаи ташаккули салоҳияти грамматикии омӯзгори ояндаи забони хориҷӣ дар асоси муоширати байнифарҳангӣ бахшида шудааст, интихоби саривақтӣ ва аз ҷиҳати илмӣ асоснок ба ҳисоб меравад. Муаллиф яке аз масъалаҳои воқеан мубрами методикаи таълими забонҳои хориҷиро мавриди таҳқиқ қарор додааст, зеро таҷрибаи фаъолияти муассисаҳои таҳсилоти олии касбӣ нишон медиҳад, ки донишҷӯён аксаран донишҳои грамматикиро дар сатҳи назариявӣ аз худ менамоянд, аммо ҳангоми истифодаи онҳо дар муоширати воқеӣ ва махсусан дар муҳити байнифарҳангӣ ба мушкилоти ҷиддӣ рӯ ба рӯ мешаванд.

Аз муҳтавои автореферат бармеояд, ки муаллиф масъалаи таҳқиқшавандаро аз дидгоҳи илмӣ муосир мавриди омӯзиш қарор дода, доираи васеи адабиёти илмӣ ватанӣ ва хориҷиро таҳлил намудааст. Дар қисмати назариявии таҳқиқот осори олимони маъруфи соҳаҳои педагогика, психология, лингводидактика ва методикаи таълими забонҳои хориҷӣ мавриди таҳлил қарор гирифта, заминаҳои илмӣ ташаккули салоҳияти грамматикӣ дар низоми оморасозии омӯзгорони оянда асоснок карда шудаанд. Ҷалби назарияҳои салоҳиятнокӣ, фаъолиятнокӣ, фарҳангмехвар ва шахсиятмехвар ба таҳқиқот аз сатҳи баланди оморасозии илмӣ муаллиф шаҳодат медиҳад.

Бартарии муҳимми таҳқиқот дар он ифода меёбад, ки муаллиф мафҳуми салоҳияти грамматикиро ҳамчун ҷузъи муҳимми салоҳияти муоширати байнифарҳангии омӯзгори ояндаи забони хориҷӣ арзёбӣ намудааст. Чунин муносибат ба талаботи концепсияи муосири таҳсилоти салоҳиятнок комилан мутобиқ мебошад ва аҳаммияти илмӣ таҳқиқотро боз ҳам баланд мебардорад.

Қобили зикр аст, ки дар автореферат муаллиф вазъи воқеии масъалаи таҳқиқшавандаро дар муассисаҳои таҳсилоти олии кишвар таҳлил намуда, дар асоси натиҷаҳои таҳқиқоти ташхисӣ сатҳи ташаккули салоҳияти грамматикӣ донишҷӯёнро муайян кардааст. Натиҷаҳои санҷишҳои ибтидоӣ нишон медиҳанд, ки қисми зиёди донишҷӯён ҳангоми истифодаи сохторҳои грамматикӣ дар нутқи воқеӣ ба мушкилот рӯ ба рӯ мегарданд. Ин далел зарурати таҳияи технологияи нави педагогиро бори дигар собит месозад.

Навгони илмӣ таҳқиқот равшан ва мушаххас баён гардидааст. Аз ҷумла, аз ҷониби муаллиф:

- мазмун ва сохтори салоҳияти грамматикӣ дар асоси муоширати байнифарҳангӣ муайян карда шудааст;
- амсилаи педагогӣ ташаккули салоҳияти грамматикӣ таҳия гардидааст;
- технологияи педагогӣ махсуси ташаккули салоҳияти грамматикӣ пешниҳод шудааст;
- шартҳои педагогӣ татбиқи самараноки технология асоснок карда шудаанд;
- марҳилаҳои ташаккули салоҳияти грамматикӣ муайян гардидаанд;
- самаранокии технологияи пешниҳодшуда дар ҷараёни омӯзиши таҷрибавӣ тасдиқи илмӣ ёфтааст.

Яке аз дастовардҳои назарраси таҳқиқот таҳияи технологияи педагогӣ мебошад, ки дар он омӯзиши грамматика бо унсурҳои фарҳангӣ, муоширатӣ ва фаъолияти нутқӣ донишҷӯён ҳамгиро карда шудааст. Муаллиф тавонистааст нишон диҳад, ки маҳз дар чунин муҳити таълимӣ донишҳои грамматикӣ аз сатҳи азхудкунии назариявӣ ба сатҳи истифодаи воқеӣ мегузаранд. Ин равиш ҷавобгӯи талаботи методикаи муосири таълими забонҳои хориҷӣ буда, метавонад барои такмили барномаҳои таълимии муассисаҳои таҳсилоти олии саҳми арзанда гузорад.

Ҷиҳати дигари мусбати таҳқиқот истифодаи васеи усулҳои фаъоли таълим, технологияҳои рақамӣ, воситаҳои интерактивӣ ва машғулиятҳои муоширати байнифарҳангӣ мебошад. Муаллиф нишон додааст, ки истифодаи мақсадноки чунин воситаҳо ба рушди қобилияти донишҷӯён дар истифодаи озодонаи сохторҳои грамматикӣ мусоидат менамояд.

Бояд махсус таъкид намуд, ки таҳқиқот танҳо бо пешниҳодҳои назариявӣ маҳдуд нашуда, дар заминаи таҷрибаи воқеии педагогӣ асоснок гардидааст. Озмоиши педагогӣ дар муассисаҳои таҳсилоти олии ташкил ва гузаронида шуда, натиҷаҳои он бо истифода аз усулҳои таҳлили сифатӣ ва миқдорӣ арзёбӣ гардидаанд. Аз ин рӯ, метавон гуфт, ки хулосаҳои илмии муаллиф бо далелҳои кофии таҷрибавӣ тасдиқ шудаанд ва эътимоднокии онҳо шубҳа ба миён намеорад.

Арзиши амалии таҳқиқот низ қобили таваҷҷуҳи махсус мебошад. Технологияи пешниҳодшуда, маҷмӯи машку супоришҳо, тавсияҳои методӣ ва маводи таҳиянамудаи муаллиф метавонанд дар фаъолияти омӯзгорони муассисаҳои таҳсилоти олии, инчунин ҳангоми тақмили барномаҳои таълимии фанни «Грамматикаи амалии забони англисӣ», курсҳои методикаи таълими забонҳои хориҷӣ ва низоми тақмили ихтисоси омӯзгорон мавриди истифода қарор гиранд.

Автореферат бо риояи талаботи мавҷуда таҳия гардида, дорои сохтори мантиқӣ мебошад. Қисмҳои асосии он (мубрамияти мавзӯ, дараҷаи таҳқиқи масъала, мақсад, вазифаҳо, объект, предмет, фарзия, асосҳои методологӣ, наwgонии илмӣ, аҳаммияти назариявӣ амалӣ ва натиҷаҳои таҳқиқот) байни ҳамдигар робитаи мантиқӣ дошта, мазмуни диссертатсияро пурра инъикос менамоянд. Забони автореферат раван, услуби илмӣ риоя гардида, истилоҳоти соҳавӣ дуруст истифода шудаанд.

Дар баробари арзёбии баланди таҳқиқот, ҳамчун пешниҳоди хусусияти тавсиявӣ метавон иброз намуд, ки дар қорҳои минбаъдаи илмии муаллиф масъалаҳои истифодаи технологияҳои зехни сунъӣ, муҳитҳои рақамии омӯзиш ва имкониятҳои платформаҳои интерактивӣ дар ташаккули салоҳияти грамматикӣ донишҷӯён метавонанд боз ҳам васеътар таҳқиқ қарда шаванд. Аммо ин мулоҳиза танҳо хусусияти тавсиявӣ дошта, ба арзиши илмӣ ва сифати умумии таҳқиқоти анҷомдодашуда таъсири манфӣ намерасонад.

Автореферати диссертатсияи Ҷумазода Умеда Рабимқул натиҷаи таҳқиқоти мустақилона анҷомёфта буда, масъалаи муҳими назариявӣ ва амалии педагогикаи муосирро фаро гирифтааст. Натиҷаҳои таҳқиқот дорои наwgонии илмӣ, аҳаммияти назариявӣ ва арзиши баланди амалӣ мебошанд. Автореферат ба талаботи муқаррарнамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷавобгӯ буда, муаллифи он Ҷумазода Умеда Рабимқул сазовори дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 5.3 – Педагогика (5.3.10.9 – Назария ва технологияи таълими забонҳои хориҷӣ (забони англисӣ)) мебошад.

Муқарриз:

номзади илмҳои педагогӣ,
дотсенти кафедраи забони давлатӣ
ва забонҳои хориҷии Донишқадаи
кӯҳию металлургии Тоҷикистон

Тоҷибоева М.И.

Суроғи муқарриз:

Индекс: 735700, Ҷумҳурии Тоҷикистон
ш.Хучанд, кӯчаи У.Тоҷибоев 34
Тел.: +992 92 756 66 58
E-mail: sharipovamanzura@mail.ru

“Имзои М.И. Тоҷибоеваро тасдиқ менамоям
Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои
махсуси ДКМТ

Мӯминова Д.М.

Суроғи муассиса:

Индекс: 735730, Ҷумҳурии Тоҷикистон
ш.Бӯстон, кӯчаи А.Баротов 6
Тел.: +992 83451 5 06 34
E-mail: gmit_tajikistan@mail.ru

“ 3 ” 08 соли 2026